

már 5000 lábnyira minden oly elhagyatott, kietlen, kopár, mezetlen sziklatömbök emelkednek ki; a vadon, a komor csend nagyszerűsége egyetlen a maga nemében, mi Wahlenberg szerint is talán csak Skandinávia éjszaki részén található fel ismét.

Ez azonban csak a központi Kárpátok jellemzetes vonása; mert a központi Kárpátok legszélsőbb őrszemétől a Krivántól nyugatnak fekvő felső Tátra hegység kupola dombszerű állagának 6000 lábnyi magassága a havasi legelő minden szépségével pompázik, s a terjedelmes zöld bársonyú legelő a Kárpátok virányának gyönyörűségét mutatja és kínálja a hegymászás kedvelőinek.

Majláth Béla.

A zöld tóhoz.

(Kirándulás a központi Kárpátokba.)

Augusztus 20-dika 1874-ben úgy mint máskor az országvédura, István király emlékének szentelve, ez évben igen borult és hűves nap vala és kevés kilátást nyújtá bérceinkbe szándékolt kirándulások sikeréhez. Tekintetbe vévén azonban az őrmester mondását Wallenstein táborában: „Ki semmit sem mer, az semmit sem remélhet“, egy urakból és nők-ből álló társaságban „Béla“-ról jókor utra keltem, mely ezen tengerszemhez vezet, mely meglehetősen gyakran látogattatik és zöldesen csillámló színe miatt „zöld tó“-nak neveztetik. „S a r p a n e c z“ nevű koresmától, melyről F u c h s 1863-ban írta: „boron kívül itt nem könnyen kaphatni mást“, mely azonban má az utazót minden szükségessel ellátni képes, — balra a „R o k u s z“ felé vezető utra fordulánk, hogy éjszak-felé a bélai és rokuszi határszélére vegyük irányunkat. A völgyet, melyben utunkat folytattuk „T s c h e k e n g r u n d“-nak vagy „L i e b s e i f e n“-nek — Edesviznek is hívják; az utóbbi megnevezést bírja azon tiszta hegyi patak is, mely csörögve és bugyogva itt veszi futását. A völgy kezdetén találtunk egy késmárki erdőcsősznek szánt ujonnan felépített házikót, azután több a rokuszi L e r s c h u r tulajdonához tartozó, regényesen fekvő lak- és gazdasági épületeket és egy körfürészt. Erdei útunk mind a két oldalán a legkülönbözőbb és legékesebb színekben a legbujabb növényélet virít és disz-

lik. Hol füvek és virágok hiányoznak, ott tenyészik az erdei eper, melynek finom zamata ismeretes. Három órányi kocsi-
zás után a „Lyuk“-ba, völgyünk egy katlanféle mélyedésébe
érünk, hol védett fekvése miatt pásztori kunyhó is találko-
zik és fogataink visszamaradnak, miután tovább emelkedve
az út mindig meredekebbé, kövesebbé és azért járhatla-
nabbá válik.

Kis üdítés és pihenés után a legszükségesebb eleségün-
ket magunkkal vittük és utunkat a „Liebseifen“ —
Édesviz — folyama mellett gyalog folytattuk. Jobbra fekszik
a „Drechselhäuschen“, melyről Fuchs központi
Kárpátaiban a 265-ik lapon így ír: „A Drechselhäuschen“
egyike a legkisebb völgyeknek, hol különösen a legszebb és
a legrégebb bérczi növények fordulnak elő. Egy felsőbb, magas
kösziklafalaktól elzárt végén létezik a hely, melyen éjszak- és
nyugottól védett fekvése miatt már ápril hóban fenn a magas
hegyzugokban a finom szagu tavaszi kankalin virágzik, midőn
még lenn az árnyékos völgyben hatalmas hóhalmazok feksze-
nek. Ezen Drechselhäuschenről és nevezetesen az
odavezető utról nem itt lent a völgyben, hanem fent a szikla-
gerincez hosszában elvonulóról a „Pannonia“ 1873-ik évi 53.
számában értekeztem. Midőn most a gyakran nevezett
„Drechselhäuschen“ bámulatosan feltornyosuló völgy
oldalait csudáltuk, észrevettük az azokon felmászó juhnyája-
kat, melyeknek egyes példányai ökölnyi vastagságu fehér és
mozgékony kövekhez hasonlóknak tündek fel.

Az alatt kirándulásunk legmeredekebb helyére, a veres
agyagra“ érkeztünk, mely a „Poprád“-völgyben vezető
országútról is gyakran észrevehető és a felszínen kilátszó
veres palából és homokkőből áll, melyről Kalchbrenner
állítja, hogy hasonmása még csak a „Királyhegyen“ talál-
tatik. Hogy a „veres agyag“on felemelkedjünk, egy óra
járás kell. Oda felérkezvén eső által kellemetlenül meglepet-
tünk, mely sűrű cseppekben kezdett hullani. Mig a felett
hadi tanácsot tartottunk, mitévők legyünk most, miután az
eső itt fent igen gyakran veszedelmes zivatarrá fajulhat, —
kiderült az ég és ezen arányban aggodalmas tekintetünk is.
Igen érdekes és jutalmazó volt még ezen észrevételünk, hogy
itt fent az enyhe, nyájas nap a kék égről reánk mosolyga,

míg lent a „P o p r á d“-völgyben a legsűrűbb felhők boríták a láthatárt.

A „veres agyag“ felé érkezvén, tekintetünk előtt éjszакfelé terjedelmes fensík terül el, mely „Weidenau“-nak neveztetik, valószínűleg a zsiros legelő miatt, mely itt találtatik. Mily erővel dühöng itt azonban a semmi akadályt nem találó éjszaki zivatar, arról tanuskodnak az elszigetelt és elsatnyult luczfenyő és jegenye-fenyő törzsecskéi. Éjszакról a száanalomra méltók valóságosan meggörcbitvék, ágaik mintegy leborotválva és súdarái szétkuszálva vannak. Jaj annak, kit az éjszaki vihar itt óltalmatlanul meglep! 1840-ben megfagyott 18 ló és 5 ember a nyár közepén, és 1864-ben aug. hó 20-dikán szintén egy bélai polgár több lóval halálát találta a hó és hideg következtében. Kinek sikerül a „veres agyag“ alá és a „Liebseifen“ — Édesvíz — völgyébe menekülni, hol a vihar már meg van törve, az megmentettnek tekintheti magát.

Ezen, szerencsére most ily ártatlannak és nyájasnak látszó fensíkről következő kilátásunk van. Balra felemelkedik a „Stöszchen“ 4862 lábra a tenger színe felett, a „Lomnici“ csúcs F u c h s által 8307 lábnyi magassággal jelezve és azon hegycsúcsok szörnyű hókatlanaikkal, melyek alatt tavunk lesz felkeresendő. A távolság az utóbbihoz itt oly ámitólag csekély, hogy egy tájékozatlan fogadásba bocsátkoznék, hogy egy óra alatt oda kell érni, míg arra valósággal jó három órára van szükségünk. Jobbra észrevesszük az „első, középső és hátsó mészárszék“et, egy sziklagerinczet, mely mészsíre nyulik és mely alatt legelők találtatnak juhok számára. Előttünk fekszenek a „Durlberg“ 5994, a „Thöricht Gern“ — Glupi W r c h — 6530 lábnyi magasságban. A „Stirnberg“ már inkább „Landok“ felé húzódik le. Mielőtt még elhagynók ezen fensíkot, melyen ily kilátást élveztünk, még megemlítem, hogy itt óriás köveket vettünk észre, melyeken ezen betűk: „K. B. R.“ állanak bevésve és pedig annak jeléül, hogy itt valaha „Késmárk, Béla és Rókusz“nak közös legelői valának, most azonban már más felosztás történt.

Innen balra fordulva, elmentünk egy lejtős hegyből dúsan bugyogó forrás mellett, mely vezetónktől, Roth Dánieltől „diák-kút”nak neveztetett és elértünk a „kés márk i juhásztanyá”ra, melynek magasságát Fuchs 4240 lábra és Kolbenheyer a „Magyarországi Kárpát-egylet” első évkönyvében 1301·7 méterre becsüli. Miután a sokaknak oly kellemes zsendiczét megkóstoltuk vala, áthaladtunk a kö-zelfekvő hidon, mely a „fejérviz” felett vezet el s folytattuk ezentul útunkat a „fejérviz völgyé”ben rendeltetésünk helyéig. Menetünk — ezen völgyben, csak kevésse meredek és puha, virágos gyepek felett, — nem nagyon terhes, hanem kellemes és két óra alatt elvezet a „zöldtóhoz”.

Ezen tó fekvése- és környezetének bája oly nagy, hogy méltán rá alkalmazhatjuk Löher szavait: „Magyaren und andere Ungarn” czimű művéből 354. lapon midőn mondja: Ezen bércezes tavak bája nagy és sajátságos. Fő-képen azon az ellentétén alapszik, melyet csendes tükrök az azokat környező csipkés, meredő és nyugtalanhoz képez. A szem elfáradva és megszakitva a köröskörül feltornyosuló meredek sziklák sokaságától, — kipihen a csendes vizsíkon. A nép is érzi a természet ezen báját és csodálatos mondákat beszél el ezen tavakról, melyek mintegy mélyen s nagyszem-mel tekintenek az emberre a kisértetes és sivatag hegységben. „Tengerszemők”nek nevezi azokat és azon hiszemben él, mintha a tengerrel összeköttetésben állának, és a viz-esések, melyek gyakran oly meredek és hirtelen módon zuhog-nak le a magas völgyekből, kifolyásai volnának a tengersze-meknek. Hasonlókép azt is hiszi a nép, hogy a kopár érz-szinben csillámló és mintegy vas rozsdával bevont kőszikláknak tele kell lenniök érczel, tele arannyal, ezüsttel és rézzel, és mégis fájdalom, az egyikben éppen oly szegények, mint a másokban.

Minden, mit Löher itt általánosan említett, különösen is áll tavunkról, szépségéről és az azt környező természet nagy-szerűségéről. A csendes viziükörtől felfelé fordulva, alig bir-hatja el a szem a meredek és szédelgő magasságba feltornyo-suló sziklatömegek tekintetét, pusztá és vadon szakított csú-csaival, hol minden élet megszűnik és a merev, folytonos és jeges halál háborítlanul uralkodik. Itt észrevevesszük a majd-nem vizirányosan felemelkedő „kés márk i csúcs”ot 8082 a „Nordtrabant”ot 8307, a „zöld tó csúcs”ot 8012

és tőszomszédságában a „Karfunkeltornyot“ 7302 lábnyi magasságban. Az utóbbiról következő monda ismeretes, melyet Lintner Ernő, szepesi szójárásban megénekle. Fent a sziklakup csúcsán fénylett egy tüzes drága kő — karfunkel, — mely nemcsak a körülfekvő sziklasort, hanem az egész vidéket Késmárk városáig sötét éjben fényesen megvilágítja. Egy szerelmes legény ezen nemeskövet menyasszonyának akarja ajándékozni, hogy az vidékének minden szüzét fényben messze felülmulhassa. Kimondhatatlan fáradozással megmászta a sziklát és leakarván a drágakövet hozni, lesülydedt villámtól lesújtva a „zöld tóba“, hol eltemetve fekszik ezen kődarab alatt, mely még most is a víz éjszaki szélén látható. Itt a tó felett találatik a „Kupferbank“, mely a legnagyobb vonzerőt gyakorlá az érzekesökre. Egy bélai polgár is, Lang, ki legnagyobb részt innen hozá érzzeit, melyeket otthon sajátosos téglékben olvaszta fel, melyek még most is előtalálatnak. Aranyat azonban, vagy pedig valami nemes érzet, úgy látszik épen oly kevésbé talált, mint minden érzekeső Kárpatainkban. Talán még nincsenek mindnyájan azon varázsszer birtokában, melyről mondják, hogy okvetlenül szükséges az arany feltalálásához, mi a következőkben áll: „Mindenek előtt kell, hogy jó — azaz gazdag — emberek gyermeke legyünk, mert máskülönben megint eltér a hatás az anyagtól. Azután szükséges egy oly 90 éves szüztől való haj és vér, kinek erényére épen oly öreg egykoru szemtanuk kilenczvenszer reáesküdhetnek.“ Egy érzekeső azon eszközt biztosnak, csak kissé nehezen feltalálhatónak mondja. — Azt neki szavára elhisszük.

Miután a viszhang nem másban, mint a hullámok visszaverődésében áll, ha elég nagy és messze akadálylyal találkoznak, méltán gyanítók, hogy itt is erős viszhangot találándunk, mely a számos és óriás sziklafalakon képződhetik. Ha a viszhang itt nem is oly hires mint a tihanyi templomé, mely 780 lábnyi távolságból 17 szótagot, tehát ezen mondatot képes ismételni: „Ha méltatlan valék, bocsáss meg nekem óh drága barátom“, — mégis e tekintetben is elég szépet és meglepőt találunk. Tüzeltünk és lövésünk 11-szer viszhangzott és pedig oly módon, hogy az eredeti hang hatályossága szörnyen növekedett, mennydörgésképen zajlott, míg végre mindig gyengülvén, a hasadékokban egészen elhalt. Miután ezen kísérlet

után adott jelre 7 lövést egyszerre eltüzeltünk, oly moraj, zúgás és mennydörgés támadt, mely csapásról-csapásra növekedvén ismétlődött, mintha a sziklák szétrepedni akarnának. Még csak a cikázó villámot kellett hozzá gondolnunk és világos képzeletet nyerhettünk az égiháborúról e magas tájakban. Másutt is találhatni mennydörgéshez hasonló viszhangot. Ha p. o. Heidelberg tájékán egy bizonyos hegy tövében pisztolyból lövünk, akkor szintén olyan viszhang támad, mely a mennydörgést utánozza.

A sziklafalokról még megemlítendő, hogy fenn gyakran messzire szétnyúló hegyzugaiban örökös hó fekszik, melyből elegendő meleg mellett számos vizesésekben szédelgő magasságból a hullámok a „zöld tó“ katlanféle völgyébe zúgva és csörögve lezuhannak, hogy a hegytövében nyom nélkül eltűnve, magában a „zöld tó“ban mint számos források felbucogjanak.

A „zöld tó“ maga 4930 lábnyi magasságban fekszik a tenger színe felett. A tó körül menvén kerületét 470 lépésben constatáltuk. Vize jéghideg, miután hóból és jégből származván, magában a tóban jeges hegyek által körülvéttetik, melyek ritkán bocsátják be a meleg napsugárt. Daczára annak, utazóink egyike megfürdött a tó zöld jég hullámaiban és elbeszélte, hogy közel a parthoz a fenekét elérni nem tudta, ám-bár úgy látszik, mintha a víz nem volna mély. A kristálytisztaságu vizen keresztül feneké, helyenként különösen, hol a felbugyogó források vannak, — világoszöld, olyan tünemény, mely mindenestre az alatt levő kőnem által feltételeztetik és nem áll optikai csalódásban, mint azt Fuchs állítja. Mily erősek és bővekek a tóban látható források, majd belátjuk ha tekintetbe vesszük, hogy a folytonos és erős kifolyás, mely alább a „fehér tó“ kifolyásával egyesülve, a „fehér vizet“ képezi, nem képes megváltoztatni tavunk állását, még száraz évszakok beálltával sem.

A „zöld tó“ felett elterjed hasonló sziklakatlanban 5792 lábnyi magasságban a „veres tó“, melyet azonban idők hiányában meg nem látogathattunk.

Midőn elválni akartunk az égfelé elnyúló kősziklaktól

hómezeikkel és zúgó vizeséseivel, a tó gyepes partjaitól, a kék égtől, mely a természet ezen gyöngyére nyájasan lemosolyg, midőn ily felséget és szépséget odahagytunk, mely által az évek ezereiben a természet barátainak milliói nemről-nemre szellemileg felemelkedtek, — a költő szavára emlékeztünk, ki minden változás mellett a maradandó szépet a természetben akképen magasztalja:

„Ewig wechselt der Wille der Zweck und die Regel, in ewig
Wiederholter Gestalt wälzen die Thaten sich um.
Aber jugendlich immer, in nimmer veränderter Schöne
Ehrst du, fromme Natur, züchtig das alte Gesetz;
Immer dieselbe, bewährst du in treuen Händen dem Manne,
Was dir das gaukelnde Kind, was dir der Jüngling vertraut,
Nährst an gleicher Brust die vielfach wechselnden Alter;
Unter demselben Blau, über demselben Grün
Wandeln die nahen und wandeln vereint die freien Geschlechter,
Und die Sonne Hommer's, siehe sie lächelt auch uns.“

Visszafelé nem a „f e h é r v i z“ völgyen, hanem a meg-
lehetősen útnélküli henye fenyükön keresztül indultunk és egy
óra múlva elértünk a „f e h é r t ó“hoz, mely 5132 lábnyi ma-
gasságban fekszik, csekélyebb és melegebb vizet tartalmaz és
környékéről mit sem mutatott, miután az utóbbi sűrű ködben
vala, mely körülménynél fogva lépteinket hazafelé siettetők.
A „Kárpátgyelet“ jutalmazó feladataihoz tartoznék egy ösvény
kivágása által a henye-fenyü között, az összeköttetést a „zöld
tó“ és „fehér tó“ között rendesebbé és kényelmesebbé
tenni. A „fehér tó“tól elértünk minden további időzés után
a „Weindenau“ felsikra, azután a „veres agyag“ felett
a „Liebseifen“ — Edes víz — völgyébe. Délután 6 óra
volt, midőn fogatainkhoz értünk, melyeket reggel 8 órakor
elhagytunk volt.

A fényes tűz mellett gyönyörűen párolgó gulyással telt
üstök, a fáradtaknak kínálkozó puha zöld gyep, a vért sebe-
sebb keringésbe hozó szőlőnedv, — melyről már a szentírás
mondja: bor felvidítja az ember szívét — a visszaemlékezés
a legkedvezőbb időjárásra, a legjutalmazóbb kirándulásra bér-
czeinkbe, — mind az felkeltette bennünk a legörvendetesebb
és legemelkedettebb hangulatot, mely hazáig elkísért, hol
ugyan lankadtan és fáradtan értünk el 9 órakor estve, de
gazdagodva is a látottak legmélyebb és legmarandóbb benyo-
mása által.

Szepes-Béla, szept. hó 25-én 1874.

Weber Samu.